УДК 339.97:332
JEL Classification: O13; O31
DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.201912037

О.В. МАЗУРЕНКО, доктор економічних наук,
старший науковий співробітник
Н.М. СТОЛЯРЧУК, кандидат економічних наук

Інноваційне забезпечення аграрного сектору економіки: аналіз стану

***Мета статті** – дослідити механізми інноваційності вітчизняної економіки, проаналізувати її сучасний стан та обґрунтувати перспективні напрями розвитку.*

***Методика дослідження**. Ґрунтуючись на діалектичному методі пізнання, використано монографічний метод (у процесі аналізу підходів до впровадження інновацій), емпіричний (під час оцінки інноваційного забезпечення розвитку економіки), абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення та формулювання висновків).*

***Результати дослідження**. Визначено стан інноваційного розвитку економіки України, основні джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств, проаналізовано динаміку капітальних інвестицій за окремими видами економічної діяльності, проведено порівняння питомої ваги інновацій у ВВП України.*

***Елементи наукової новизни**. Обґрунтовано напрями розвитку вітчизняної економіки, що включають застосування інноваційних технологій, впровадження сучасного обладнання, інвестиції в підвищення кваліфікації персоналу, що дозволяють підвищити ефективність і конкурентоспроможність виробництва.*

***Практична значущість**. Рекомендації сприяють вирішенню проблеми підвищення ефективності національної економіки на основі активізації інноваційних процесів, досягненню більшої стійкості розвитку підприємств і зміцненню конкурентних позицій вітчизняних товаровиробників на ринку. Табл.: 5. Бібліогр.: 20.*

***Ключові слова:** інновації; сталий розвиток; інвестиції; економічне зростання; структура фінансування; інноваційність; підприємства.*

Мазуренко Олена Василівна – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу організації наукових досліджень та інноваційного розвитку, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)
E-mail: mazurenko.iae@gmail.com
Столярчук Надія Миколаївна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу організації наукових досліджень та інноваційного розвитку, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)
E-mail: stolyarchuk.iae@gmail.com

Постановка проблеми. Існуючі на сьогодні в Україні умови інноваційного розвитку економіки, інтелектуального потенціалу суспільства, освоєння нових технологій, подолання структурних деформацій потребують удосконалення та інституціонального підсилення. Системна криза, в якій тривалий час перебуває вітчизняна економіка, нестабільність управлінських структур, плинність кадрів, недостатнє фінансування негативно позначаються на змісті та результативності впровадження заходів інноваційної політики.

Функціонування вітчизняної економіки на принципах інноваційної моделі розвитку виступає наразі об'єктивною необхідністю і вимагає ефективних заходів, спрямованих на збереження науково-технологічного потенціалу, забезпечення ефективнішого його використання з метою подолання кризових явищ у соціально-економічному розвитку, обґрунтування доцільності наукових і технологічних результатів та їх адаптації до суспільних потреб країни.

Як свідчать дослідження науковців, інноваційна діяльність поки що не стала реальним пріоритетом економічної політики. В умовах обраної моделі економічного зростання стан інноваційної діяльності визначається вітчизняними експертами-науковцями як такий, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у більшості промислово розвинутих країн [1, 3, 4, 6, 13, 14, 15].

© О.В. Мазуренко, Н.М. Столярчук, 2019

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання вирішення теоретичних, методичних і практичних завдань інноваційного розвитку економічних систем, і аграрної зокрема, були пріоритетними у працях зарубіжних і вітчизняних авторів: П. Друкера [2], М. Портера [8], Й. Шумпетера [16], В. Гейця [4], О. Дація [1], М. Маліка [6], П. Саблука [3], С. Тивончука [13], В. Трегобчука [14], О. Шкільова [15], О. Шпикуляка [3] та ін.

Мета статті – дослідити механізми інноваційності вітчизняної економіки, проаналізувати її сучасний стан та обґрунтувати перспективні напрями розвитку.

Виклад основних результатів дослідження. Національні інтереси та геополітичні пріоритети України вимагають побудови інноваційної моделі розвитку країни, здатної забезпечити міжнародну конкурентоспроможність та реалізувати існуючий потенціал економічного зростання. Інноваційна активність являє собою важливу складову сучасних наукових, виробничих та соціально-економічних суспільних процесів. З метою дослідження інноваційного розвитку України із залученням міжнародних індикаторів, об'єктивне порівняння із країнами ЄС можливо здійснити на основі Європейського інноваційного індексу, а саме Європейського інноваційного табло (European Innovation Scoreboard) [17], за яким у 2018 р. Україна перебувала в останній за рівнем інновацій – четвертій групі «Скромних новаторів», з індексом 0,1889 із максимально можливого – 1 (табл. 1).

1. Динаміка основних індикаторів інноваційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу України

Показник	Рік					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Продуктивність праці в сільському господарстві, тис. доларів США на одного зайнятого	28,1	23,2	7,9	8,7	8,9	9,2
Індекс сільськогосподарської продукції, %	95,5	113,3	102,2	95,2	106,3	97,8
Індекс виробництва харчових продуктів, %	98,3	95,0	102,5	89,3	104,4	102,9
Частка сільськогосподарських угідь під органічним виробництвом у загальній площі сільськогосподарських угідь України, %	0,68	0,95	0,96	0,99	0,99	1,04
Частка витрат на виконання наукових і науково-технічних робіт у ВВП, %	0,67	0,7	0,6	0,55	0,48	0,45
Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової продукції, %	3,8	3,8	3,3	3,3	2,5	1,4
Рейтинг глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму	73	84	76	79	85	81

Джерело: [7, 19].

За наведеними даними, значення індикаторів інноваційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу України зменшилося. Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової продукції знизилася від 3,8 % у 2012 р. до 1,4% у 2017 р. Наша країна в рейтингу глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму перемістилася з 73 місця у 2012 р. на 81-ше у 2017 р.

На нашу думку, ця невтішна ситуація сталася насамперед через суттєві недоліки Національної інноваційної системи (НІС) України, а саме:

- відсутність ефективного механізму передачі досягнень науки у виробництво;
- відсутність системи довгострокового розвитку на рівні регіонів і галузей;
- недосконалість методики визначення ефективності державних та регіональних інноваційних програм;
- слабка система підвищення інноваційної активності, матеріальної та моральної мотивації інтелектуальної праці;
- відсутність дієвої інноваційної інфраструктури й механізмів комерціалізації результатів науково-технічних досліджень.

Аналіз рівня інноваційної активності підприємств країн ЄС свідчить про тенденцію щодо нарощування витрат на наукові дослідження у структурі валового внутрішнього продукту. Однак в Україні згаданий показник за ряд років знизився від 0,75 у 2010 р. до 0,47 у 2017 р. (табл. 2).

2. Питома маса витрат на виконання НДР у ВВП країн ЄС та в Україні, %

Країна (ЄС)	Рік					
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
ЄС (28 країн – учасниць)	1,93	2,02	2,03	2,03	2,03	2,05
Німеччина	2,71	2,82	2,87	2,92	2,94	2,98
Словенія	2,06	2,58	2,34	2,20	2,00	2,30
Чеська Республіка	1,34	1,90	1,97	1,93	1,68	1,70
Естонія	1,58	1,72	1,45	1,49	1,28	1,29
Угорщина	1,14	1,39	1,35	1,36	1,21	1,24
Іспанія	1,35	1,27	1,24	1,22	1,19	1,20
Польща	0,72	0,87	0,94	1,00	0,97	1,01
Україна	0,75	0,70	0,60	0,55	0,48	0,47

Джерело: [7].

На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки питома вага інноваційно активних підприємств в Україні становить близько 18,4%, більшість з яких здійснюють технологічні інновації. У 2017 р. за рейтингами Forbes Україна виділено топ 20 інноваційних підприємств України, до яких увійшло 5 аграрних підприємств (табл. 3).

3. Інноваційність підприємств України, 2017 р.

Назва	Сектор	Індекс інноваційності	Інновації
Приват банк	Фінанси	79,2	Приват24
«Південмаш»	Машинобудування	64,6	Космічні апарати
«Нова Пошта»	Вантажоперевезення	60,4	Успішне поєднання маркетингових та логістичних інновацій
«Фармак»	Фармацевтика	60,4	Лабораторно-технологічний комплекс R&D
«Турбоатом»	Енергетичне машинобудування	58,3	Унікальні турбіни для АЕС
«Grammarly»	Технології (софт)	56,3	Перевірка грамотності та унікальності текстів
Нафтогаз-видобування	ПЕК	54,2	Унікальні технології глибокого буріння
«Миронівський хлібопродукт»	АПК	54,2	Парк альтернативних технологій
«Укроборонпром»	ВПК	52,1	Комплекси захисту бойових машин, літаки, безпілотники
«Розетка»	E-commerce	52,1	Успішне поєднання логістичних і маркетингових рішень із веб-технологіями
«Сільпо»	Рітейл	52,1	Програма лояльності «Власний рахунок»
«ВіндПауер»	Вітряна енергетика	50,1	Автоматична система управління вітровою електростанцією
«Дарниця»	Фармацевтика	47,9	Виробництво інфузійних розчинів, ERP-система
Petcube	Технології	45,8	Гаджет для віддаленої взаємодії з тваринами
«Нібулон»	АПК	43,8	Оригінальні логістичні рішення
Drone.ua	Технології, АПК	41,7	Дистанційна обробка даних безпілотних платформ
«Еко-Оптіма»	Альтернативна енергетика	41,7	Відновлювані джерела енергії
«Сварог Вест Груп»	АПК	41,7	Розробка та впровадження нових агротехнологій
AgriLab	АПК	40,4	Технології точного землеробства
«Кернел»	АПК	33,3	Технології точного землеробства

Джерело: [4].

У 2017 р. найбільше коштів на інноваційну діяльність (за видами економічної діяльності) було витрачено підприємствами з виробництва машин і устаткування (1230,22 млн грн), з виробництва інших транспортних засобів (1210,75 млн грн) та підприємствами з виробництва харчових продуктів (1151,73 млн грн).

Варто зазначити, що в Україні протягом років залишається низьким рівень інноваційної активності вітчизняних підприємств аграрного сектору економіки. Так, за період 2013–2017 рр., у загальній кількості реалізованих проектів із впровадження інноваційних технологій переважна більшість припадає на виробничі технології – 68,1 %, серед яких найбільше проектів пов'язано із запровадженням нових методів і способів застосування добрив і засобів захисту рослин; наступні організаційно-управлінські – 19,4% і продуктові – 12,5 % (табл. 4).

4. Структура інновацій, впроваджених аграрними підприємствами України у 2013-2017 рр.

Категорія інновацій	Різновиди інновацій	Кількість проектів	Частка проектів, %
Продуктові	Способи вирощування нових (удосконалених, модифікованих) сортів рослин	45	6
	Технології розведення продуктивніших та економічно ефективніших порід тварин	20	2,7
	Технології вирощування екологічно-безпечної продукції	9	1,2
	Разом по групі	74	12,5
Виробничі	Нові технології обробітку ґрунту	58	14,4
	Нові індустріальні технології у тваринництві, науково обґрунтовані системи землеробства і тваринництва	11	2,7
	Нові методи застосування добрив та засобів захисту рослин	320	79,2
	Нові ресурсозберігаючі технології в АПК	15	3,7
	Разом по групі	404	68,1
Організаційно-управлінські	Розвиток кооперації і формування інтегрованих структур в АПК	45	6,0
	Нові форми технічного обслуговування і забезпечення ресурсами АПК	40	5,4
	Нові форми організації і мотивації праці	25	3,4
	Створення інноваційно-консультаційних систем у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності	5	0,7
	Разом по групі	115	19,4

Джерело: [7, 4].

Разом із тим обсяги фінансування інноваційної діяльності у 2017 р. порівняно з 2016 р. зменшилися до 9117,54 млн грн, причому частка фінансування інноваційної діяльності у співвідношенні до ВВП зменшилася від 1,0% до 0,3%. Кошти державного бюджету становили 322,9 млн грн (3,5%), кошти вітчизняних інвесторів – 380,9 млн грн (4,2%), кредити – 594,5 млн грн (6,5%). Основним джерелом фінансування залишаються власні кошти підприємств – 7704,1 млн грн (або 84,5% загального обсягу витрат на інновації). Протягом 2010-2017 рр. підприємствами України за рахунок усіх джерел фінансування освоювалося капітальних інвестицій у розмірі 13,8-19,5 % від ВВП.

Інновації в усьому світі стають основним рушієм економічної політики зростання, однак державна фінансова підтримка (наприклад, дотації чи податкові пільги) обмежується скороченням державного бюджету [20]. Інновації мають підвищувати ефективність бізнесу і гарантувати повернення інвестицій. На першому етапі важливо визначити потребу, вирішення якої забезпечить максимальний ефект. Почавши впроваджувати інновації відносно нещодавно, кожна компанія спрямувала зусилля на щось своє: хтось на точне землеробство, хтось на ав-

томатизацію логістики, хтось на бізнес-аналітику і т.д.

Сільське господарство сьогодні формується низкою екзогенних факторів, окреслених природними явищами і людською діяльністю. Існують три основні причини зростання потреб в агротехнологічних інноваціях [18]:

1. Зростання попиту – до 2050 р. населення Землі, за оцінками ООН, досягне 10 млрд людей, а це означає, що глобальне постачання продовольства має збільшитися на 70% від поточного рівня для задоволення потреб. Денне споживання калорій на людину також зростає, тому підвищення врожайності надзвичайно важливе для забезпечення попиту. Розвиток агротехнологій дозволяє цього досягти.

2. Обмежені ресурси – більшість ресурсів вичерпні та постійно скорочуються. Сільське господарство «забирає» 69% прісної води й використовує понад 50% загальної площі планети, тому технології для підвищення продуктивності аграрного виробництва вкрай потрібні.

3. Зміна клімату – явище, що негативно впливає на сільськогосподарські культури в багатьох країнах. Підвищення продуктивності за рахунок технологій дозволить зменшити цей ризик.

Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» [12] були прийняті Регіональні програми розвитку агропромислового комплексу. Розроблено проект Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 р. [9]. Крім того, в нашій державі розроблено Проект Стратегії сталого розвитку України до 2030 р. та Національний план дій до 2020 р. із впровадження Стратегії, що стало результатом аналітичної роботи, здійсненої українськими експертами за підтримки Програми розвитку ООН в країні та Глобального екологічного фонду в рамках проекту «Інтеграція положень Конвенцій Ріо в національну політику України».

Зважаючи на наведене вище, постала необхідність визначити основні пріоритети інноваційного забезпечення сталого розвитку сільських територій до 2030 р. (табл. 5).

5. Ключові показники сталого розвитку інноваційного забезпечення України до 2030 р.

Сфера охоплення	Мета	Індикатор	Цільові показники
Економічне зростання	Забезпечити щорічне зростання валового внутрішнього продукту	Темп росту ВВП, %	2021–2025 рр. – 106,0 2026–2030 рр. – 107,0
Структура експорту	Сприяти зростанню частки продукції та послуг з високою часткою доданої вартості в експорті	Питома вага високотехнологічної продукції та послуг у структурі експорту товарів і послуг, %	2025 р. – 12,0 2030 р. – 15,0
		Частка продукції харчової промисловості та переробки сільськогосподарської сировини в експорті груп 1-24 Українського класифікатора товарів зовнішньої економічної діяльності, %	2025 р. – 57 2030 р. – 65
Відновлювані джерела енергії	Збільшити частку енергії, вироблену з відновлюваних джерел, у загальному кінцевому споживанні енергії	Частка енергії, виробленої з відновлюваних джерел, у загальному кінцевому споживанні енергії, %	2025 р. – 14,2 2030 р. – 17,1
Енергоефективність	Забезпечити зниження енергоємності ВВП	Енергоємність ВВП (витрати первинної енергії на одиницю ВВП), кг нафтового еквівалента на 1 дол. США ВВП	2025 р. – 0,23 2030 р. – 0,20
Ефективність використання ресурсів	Забезпечити зниження ресурсоємності ВВП	Ресурсоємність ВВП (частка вартості природних ресурсів в одиниці ВВП), %	2025 р. – 80 2030 р. – 60

Продовження табл. 5

Промисловий розвиток	Модернізувати інфраструктуру та підприємства базових галузей промисловості	Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової продукції, %	2025 р. – 10,0 2030 р. – 15,0
Наукові дослідження	Активізувати наукові дослідження	Частка вартості виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП, %	2025 р. – 2,5 2030 р. – 3,0
Сільське господарство	Підвищити вдвічі продуктивність сільського господарства та доходи дрібних виробників аграрної продукції	Продуктивність праці в сільському господарстві, тис. доларів США на одного зайнятого в аграрному секторі	2025 р. – 12,5 2030 р. – 15,0

Джерело: Узагальнено на основі [10].

Розроблені нормативні акти направлені на те, щоб вивести економіку з тіні, знизити рівень корупції, запровадити економічно вільні від податків інвестиційні зони, розробити дієве законодавство. Не потрібно приймати значну кількість законів, що суперечать один одному і створюють труднощі при укладанні інвестиційних угод. Варто удосконалити чинну нормативно-правову базу, яка б у подальшому забезпечила ріст інвестицій та ефективне впровадження інновацій. Здійснюючи вибір на користь євроінтеграційних процесів та враховуючи виклики глобалізації, необхідно пам'ятати та враховувати особливості українського інституційного середовища, а не бездумно імплементувати іноземні моделі.

Здійснивши аналіз потреб підприємства в інноваціях можна констатувати три етапи:

1. Діагностика та консалтинг. Напрями – дослідження інноваційних пріоритетів, оптимізація бізнес-процесів (BPMN, LEAN), розробка IT стратегії.

2. Проектний менеджмент. Сфери компетенцій – управління земельним банком, точне землеробство, контроль ТМЦ (паливо, оптимізація складів, технології змішування ЗЗР), connectivity (забезпечення передачі, накопичення та аналізу даних).

3. Open Innovation. Розуміючи потреби компанії, потрібно знайти або побудувати інноваційні рішення, що їх задовольняють. Корпоративні акселератори разом із RadarTech; Venture Building (створення та розвиток рішень «з нуля»); заходи (Idea garages, хакатони тощо).

Відтак, усі процеси з парадигми управління агробізнесом, що пов'язані з освоєнням інновацій, можна об'єднати в основні блоки:

Управління землею – інструменти та підходи, що використовуються для роботи із земельним банком: картографування, аналітика, зв'язки з бухгалтерським обліком.

Фінанси та економіка – підходи до організації управлінського обліку, бухгалтерського обліку, бюджетування, інструменти для економічного аналізу та бізнес-аналітики.

Маркетинг – підходи до організації збуту продукції підприємства, а також пов'язані з цим процеси і технології.

Матеріально-технічне забезпечення – підходи та парадигми, які визначають, як закупівлі впливають на фінансову ефективність компанії.

HR – питання, пов'язані з процесами залучення, розвитку та утримання персоналу.

Безпека – комплекс заходів, спрямованих на уникнення явищ шахрайства та крадіжок на виробництві.

Логістика – об'єднання в єдиний інтеграційний процес усіх стадій виробництва, транспортування та реалізації продукції.

Сучасним компаніям необхідна максимальна прозорість у фінансовій сфері: проста і всеосяжна система бюджетування, яка охоплює всі види діяльності компанії, але не ускладнює їх. Рівень зрілості системи може бути ідентифікований через прості речі: як швидко, наприклад, компанія реагує на факт виконаних робіт і здійснених витрат – через місяць, через день чи моментально? Як довго та з яким напруженням формуються бюджети й плани на рік? Як швидко компанія реагує на шкідливі чинники та зміну погодних умов?

Традиційно основними проблемами для управлінців у сфері продажів є рішення, що стосуються часу, обсягів і цін на товари, а також доступ до вигідних і зручних фінан-

сових інструментів через високу сезонність ринку та волатильність цін. Для аграрної сфери ще одне важливе питання – зберігання товарів: спеціалізовані технології зберігання, що охоплюють цілу гаму рішень для збирання, перевантаження, сушіння, постачання, пакування тощо. В Україні найбільш динамічний розвиток спостерігається у сегменті електронних трейдингових платформ та спеціалізованих інструментів для технічного аналізу в аграрному секторі. Усі ці речі активно впливають на впровадження інновацій у виробництво на вітчизняних аграрних підприємствах.

Висновки. Аналіз стану інноваційного забезпечення розвитку вітчизняної економіки дає можливість зробити висновок, що наразі йдеться не лише про доцільність створення системи підтримки технологічних змін, а про концепцію, інструменти й механізми економічної політики держави, яка в рамках існуючих фінансових, інституційних та структурних обмежень сприяла б зростанню інвестицій у технологічні зміни та мотивацію інноваційного підприємництва.

Активність України у створенні та впровадженні інновацій можна спостерігати на основі аналізу міжнародного Звіту про глобальну конкурентоспроможність, результати якого невтішні, оскільки наша держава за ряд років змістилася з 73 позиції на 81-шу. За причину такої ситуації слугує недосконалість національної інноваційної системи. Зростання інноваційної активності потребує також аграрний сектор економіки. Визначено три основні причини зростання потреб в агротехнологічних інноваціях: підвищення попиту, обмеженість ресурсів, зміна клімату. З метою зростання інноваційної активності нашої держави визначено ключові показники сталого розвитку інноваційного забезпечення України до 2030 р. На основі ключових показників виділено дев'ять основних блоків освоєння інновацій: управління землею, технології, що використовуються для планування та визначення сівозміни, фінанси та економіка, агровиробництво, маркетинг, матеріально-технічне забезпечення, HR, безпека, логістика,

В умовах сучасної дезорганізації в інноваційному секторі держава повинна взяти на себе інтегруючу роль для подолання деструктивних процесів неефективного використання науково-технічних знань і розробок у процесі створення інновацій. Серйозною проблемою залишається також нестача державного фінансування науково-дослідних розробок, що перешкоджає їхньому розвитку і поширенню.

Список бібліографічних посилань

1. *Дацій О. І.* Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі України. *Проблеми інвестиційно-інноваційного розвитку*. 2011. № 1. С. 65–76.
2. *Друкер Питер Ф.* Задачи менеджмента в XXI веке : пер. с англ. Москва : Изд. дом «Вильямс», 2004. 272 с.
3. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект : монографія / П. Т. Саблук, О. Г. Шпикуляк, Курило Л. І. та ін. Київ : ННЦ ІАЕ, 2010. 706 с.
4. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін. ; НАН України. Київ, 2015. 336 с. URL : http:// ief.org.ua/docs/nr/4pdf.
5. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи : монографія / Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2014. 516 с.
6. *Малік М. Й.* Методичні підходи до організації маркетингу інновацій наукоємного ринку агропромислового виробництва. *Економіка АПК*. 2013. № 8. С. 22-26.
7. Наукова та інноваційна діяльність України у 2018 році : стат. зб. Київ : Державна служба статистики України, 2018. С. 108. URL : http://www.ukr-stat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.html (дата звернення: 20.10.2019).
8. *Портер М.* Конкуренция / пер. с англ. Москва : Вильямс, 2000. 495 с.
9. Проект Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року. URL : https://minagro.gov.ua/ua/gromadyanam/konsultaciyi-z-gromadskistyu/inshe-obgovorennya/proekt-derzhavnoyi-cilovoyi-programi-rozvitku-agrarnogo-sektoru-ekonomiki-na-period-do-2022-roku?v=5d3e9f404f7b1 (дата звернення: 20.10.2019).

References

1. Datsiy, O.I. (2011). Finansova zabezpechennia innovatsiynoyi diyalnosti v ahropromyslovomu kompleksi Ukrayiny [Financial provision of innovative activity in agro-industrial complex of Ukraine]. *Problemy investytsiinoho-innovatsiynoho rozvytku, 1, pp. 65-76* [In Ukrainian].
2. Druker, P.F. (2004). *Zadachi menedzhmenta v XXI veke [Management objectives in the 21st century]*. (Trans.). Moscow: Izdatelskiy dom "Vilyams" [In Russian].
3. Sabluk, P.T., Shpykuliak, O.H., Kurylo, L.I., et al. (2010). *Innovatsiyna diyalnist v ahrarniy sferi: instytutsionalnyy aspekt: monohrafiia [Innovation activity of agrarian sphere: institutional aspect: monograph]*. Kyiv: NNTS "IAE" [In Ukrainian].
4. Heyets, V.M. (Ed.). (2015). *Innovatsiyna Ukrayina 2020: natsionalna dopovid [Innovative Ukraine 2020: national report]*. Kyiv: NAN Ukrainy. Retrieved from: http://ief.org.ua/docs/nr/4pdf [In Ukrainian].
5. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Y., Shpykuliak, O.H., et al. (2014). *Innovatsiine zabezpechennia rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy: problemy ta perspektyvy : monohrafiia [Innovative support for development of agriculture in Ukraine: problems and perspectives: monograph]*. Kyiv: NNTs "IAE" [In Ukrainian].
6. Malik, M.Y. (2013). Metodychni pidkhody do orhanizatsiyi marketynhu innovatsiy nauko-yemnoho rynku ahropromyslovoho vyrobnytstva [Methodical approaches to marketing organisation of innovations of the scientific-capacious market of agroindustrial production]. *Ekonomika APK, 8, pp. 22-26* [In Ukrainian].
7. Naukova ta innovatsiyna diyalnist Ukrayiny u 2018 rotsi: stat. zb. [Scientific and innovative activity of Ukraine in 2018: statistical collection] (n.d.). Retrieved from: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm [In Ukrainian].

10. Проект Стратегії сталого розвитку України до 2030 року. URL : https://igu.org.ua/sites/default/files/ (дата звернення: 20.10.2019).

11. Розвиток економіки сільського господарства України в 2011-2015 рр. : наукова доповідь / Гадзало Я. М., Лупенко Ю. О., Пугачов М. І. та ін. ; за ред. Ю. О. Лупенка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2016. 546 с.

12. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. URL : https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015 (дата звернення: 20.10.2019).

13. *Тивончук С. О., Тивончук Я. О.* Організаційно-економічний механізм активізації інноваційного розвитку агропродовольчого комплексу України в ринкових умовах (концептуальні та методичні положення). *Економіка АПК*. 2013. № 7. С. 98 -105.

14. *Трегобчук В.* Інноваційно-інвестиційний розвиток національного АПК: проблеми, напрямки, механізми. *Економіка України*. 2006. № 2. С. 412.

15. *Шкільов О.В.* Інноваційно-інвестиційне забезпечення сільськогосподарського виробництва та його наслідки. *Агросвіт*. 2011. № 4. С. 25.

16. *Шумпетер Й.* Теория экономического развития / пер. с нем. ; под ред. А. Г. Милейковского. Москва : Изд-во Прогресс, 1982. 454 с.

17. European innovation scoreboard 2019. URL : https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_en (дата звернення: 20.10.2019).

18. National Innovation Agenda Report. URL : https://agenda-report.agrohub.org/ (дата звернення: 20.10.2019).

19. The Global Competitiveness Index 4.0 Methodology and Technical Notes. – The Global Competitiveness Report 2018. URL : http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/04Backmatter/3.%20Appendix%20C.pdf (дата звернення: 20.10.2019).

20. The impact of standards and regulation on innovation in uncertainmarkets. *Research Policy*. 2017. Vol. 46. P. 249–264.

8. Porter, M. (2000). *Konkurentsiya [Competition]*. (Trans.). Moscow: Izdatelskiy dom “Vilyams” [In Russian].

9. Proekt Derzhavnoyi tsilovoyi prohramy rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky na period do 2022 roku [Draft of the State target program for the development of the agricultural sector for the period up to 2022]. (n.d.). *Minagro*. Retrieved from: https://minagro.gov.ua/ua/gromadyanam/konsultaciyi-z-gromadskistyu/inshe-obgovorennya [In Ukrainian].

10. Proekt Stratehiyi staloho rozvytku Ukrayiny do 2030 roku [Draft of the Sustainable development strategy of Ukraine up to 2030]. (n.d.). *Institute of Geography*. Retrieved from: https://igu.org.ua/sites/default/files [In Ukrainian].

11. Hadzalo, Ya.M., Lupenko, Yu.O., Puhachov, M.I., et al. (2016). *Rozvytok ekonomiky silskoho hospodarstva Ukrainy v 2011-2015 rr. : naukova dopovid [Development of the economy of agriculture of Ukraine in 2011-2015: scientific report]*. Yu.O. Lupenko (Ed.). Kyiv: NNTs “IAE” [In Ukrainian].

12. Stratehiya staloho rozvytku “Ukrayina – 2020” [Sustainable development strategy “Ukraine 2020”]. (2015). *Zakon Rada*. Retrieved from: https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015 [In Ukrainian].

13. Tyvonchuk, S.O. & Tyvonchuk, Ya.O. (2013). Orhanizatsiyno-ekonomichnyy mekhanizm aktyvizatsiyi innovatsiynoho rozvytku ahroprodovolchoho kompleksu Ukrayiny v rynkovykh umovakh (kontseptualni ta metodychni polozhennya) [Organizational and economic mechanism of activation of innovative development of the agro-food complex of Ukraine in market conditions (conceptual and methodological provisions)]. *Ekonomika APK, 7, pp. 98-105* [In Ukrainian].

14. Trehobchuk, V. (2006). Innovatsiyno-investytsiynyy rozvytok natsionalnoho APK: problemy, napryamky, mekhanizmy [Innovation and investment development of the national agroindustrial complex: problems, directions, mechanisms]. *Ekonomika Ukrayiny, 2, pp. 4-12* [In Ukrainian].

15. Shkilov, O.V. (2011). Innovatsiyno-investytsiyne zabezpechennya silskohospodarskoho vyrobnytstva ta yoho naslidky [Innovation and investment support of agricultural production and its consequences]. *Ahrosvit, 4, pp. 2-5* [In Ukrainian].

16. Shumpeter, Y. (1982). *Teoriya ekonomicheskogo razvitiya [Theory of economic development]*. Moscow: Izdatelstvo Progress [In Russian].

17. European innovation scoreboard 2019. Retrieved from: https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_en [In English].

18. National innovation agenda report. (n.d.). *Agrohub*. Retrieved from: https://agenda-report.agrohub.org [In English]

19. The global competitiveness index 4.0 Methodology and technical notes. (2018). *The global Competitiveness Report 2018*. (pp. 631-647). Retrieved from: http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/04Backmatter/3.%20Appendix%20C.pdf [In English].

20. The impact of standards and regulation on innovation in uncertain markets. (2017). *Research Policy, 46, pp. 249–264* [In English].

Mazurenko O.V., Stoliarchuk N.M. Innovation provision of the agrarian sector of economy: state analysis

The purpose of the article *is to study innovation mechanisms of the domestic economy, as well as analyse its current state and substantiate perspective development directions.*

Research methods*. Based on the dialectical method of cognition, the monographic method (for analysing approaches to innovation implementation), empirical method (for evaluating innovative support for economic development), and abstract and logical method (for theoretical generalizations and formulation of conclusions) were used.*

Research results*. Functioning of the domestic economy on principle of innovative development model is of objective necessity currently, and requires a new quality of the domestic science that takes into account advanced technological trends, existing options for socio-economic development, as well as justification of the feasibility of scientific and technological results and their adaptation to public needs. In the research course the state of innovative development of the Ukrainian economy was determined. The main sources for financing an innovation activity of enterprises, dynamics of capital investments by individual types of economic activity were analysed, and a specific share of innovations in the GDP of Ukraine was compared.*

Elements of scientific novelty*. There were justified development directions of the domestic economy, in particular the usage of innovative technologies, introduction of modern equipment, investments in improving skills of personnel, which allow to increase the efficiency and competitiveness of production.*

Practical significance*. Research shows that innovation has not yet become a real economic policy priority. In terms of the chosen model of economic growth, the state of innovation activity was determined by the majority of domestic experts-scientists as such, which does not correspond to the current level of innovation processes in most industrialized countries. The recommendations will help to solve the problem of improving the efficiency of the domestic economy through the activation of innovative processes, achieve higher level of sustainability of enterprises' development and strengthen competitive positions of domestic producers in the market. Tabl.: 5. Refs.: 20.*

Keywords*: innovations; sustainable development; investments; economic growth; financing structure; innovation; enterprises.*

Mazurenko Olena Vasylivna – doctor of economic sciences, senior research fellow, leading research fellow of the department of organization of scientific research and innovation development, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony st., Kyiv)
Email: mazurenko.iae@gmail.com
Stoliarchuk Nadiia Mykolaivna – candidate of economic sciences, senior research fellow of the department of organization of scientific research and innovation development, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony st., Kyiv)
E-mail: stolyarchuk.iae@gmail.com

Мазуренко Е.В., Столярчук Н.Н. Инновационное обеспечение аграрного сектора экономики: анализ состояния

***Цель статьи** – исследовать механизмы инновационности отечественной экономики, проанализировать её современное состояние и обосновать перспективные направления развития.*

***Методика исследования**. Основываясь на диалектическом методе познания, использован монографический метод (в процессе анализа подходов к внедрению инноваций), эмпирический (во время оценки инновационного обеспечения развития экономики), абстрактно-логический (теоретические обобщения и формулирование выводов).*

***Результаты исследования**. Определено состояние инновационного развития экономики Украины, основные источники финансирования инновационной деятельности предприятий, проанализирована динамика капитальных инвестиций по отдельным видам экономической деятельности, проведено сравнение удельного веса инноваций в ВВП Украины.*

***Элементы научной новизны**. Обоснованы направления развития национальной экономики, включая применение инновационных технологий, внедрение современного оборудования, инвестиции в повышение квалификации персонала, позволяющие повысить эффективность и конкурентоспособность производства.*

***Практическая значимость**. Рекомендации способствуют решению проблемы повышения эффективности национальной экономики на основе активизации инновационных процессов, достижения большей устойчивости развития предприятий и укреплению конкурентных позиций отечественных товаропроизводителей на рынке. Табл.: 5. Библиогр.: 20.*

***Ключевые слова**: инновации; устойчивое развитие; инвестиции; экономический рост; структура финансирования; инновационность; предприятия.*

Мазуренко Елена Васильевна – доктор экономических наук, старший научный сотрудник, ведущий научный сотрудник отдела организации научных исследований и инновационного развития, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (г. Киев, ул. Героев Обороны, 10)
E-mail: mazurenko.iae@gmail .com
Столярчук Надежда Николаевна – кандидат экономических наук, старший научный сотрудник отдела организации научных исследований и инновационного развития, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (г. Киев, ул. Героев Обороны, 10)
E-mail: stolyarchuk.iae@gmail.com

Стаття надійшла до редакції 28.10.2019 р.

Фахове рецензування: 10.11.2019 р.

Бібліографічний опис для цитування:
Мазуренко О. В., Столярчук Н. М. Інноваційне забезпечення аграрного сектору економіки: аналіз стану. *Економіка АПК*. 2019. № 12. С. 37 — 45.

*** * ***

Новини АПК

Україна встановила черговий рекорд аграрного експорту – Микола Пугачов

За даними оперативної статистичної інформації, за 11 місяців 2019 р. Україна експортувала агропродовольчої продукції на суму 20,2 млрд дол. США. Це вже перевищило показник за підсумками повного 2018 р., коли рекордною стала вартість аграрного експорту на суму 18,8 млрд дол. США, поінформував заступник директора Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», член-кореспондент НААН Микола Пугачов.

За його словами, також оновлено історичний рекорд поставок вітчизняної продукції сільського господарства до Європейського Союзу. Якщо торік до країн цього регіону було експортовано харчових продуктів та продовольства на 6,3 млрд дол. США, то за січень-листопад 2019 р. цей обсяг сягнули 6,8 млрд дол. США.

Як і раніше, найбільші доходи українським експортерам приносять продажі на закордонних ринках зернових культур (8,6 млрд дол. США), насіння олійних (2,3 млрд дол. США), олії (4,2 млрд дол. США), залишків і відходів харчової промисловості (1,4 млрд дол. США) та м'ясопродуктів (0,7 млрд дол. США), поінформував експерт.

Оскільки календарний рік ще не завершився, всі перераховані показники зростуть, сформувавши остаточні підсумки вітчизняного агропродовольчого експорту, які й стануть новим орієнтиром для галузі, підсумував Микола Пугачов.

Прес-служба ННЦ «Інститут аграрної економіки»